

POKROVNE TRAJNICE

Lepo nadomestijo trato

TRATA JE DOBRODOŠEL ELEMENT VSAKEGA VRTA, VENDAR NA DOLOČENIH RASTIŠČIH NE USPEVA LEPO, KER ZA TO NI PRAVIH RAZMER. NAJ SE ŠE TAKO TRUDIMO S PRAVERNO PRIPRAVO TAL, ZALIVANJEM, DOGNOJEVANJEM, PLETJEM, DOSEJEVANJEM, REZULTATI TRUDA NISO PRAVI. NA ZELO SUHIH RASTIŠČIH, POD DREVESI IN POD GRMOVNICAMI TER NA PREVEČ MOKRIH RASTIŠČIH, TAM, KJER JE POVRŠINA ZELO MAJHNA IN JO JE TEŽKO KOSITI, LAHKO TRATO NADOMESTIMO S PRIMERNIMI POKROVNIMI TRAJNICAMI, KI BODO GOSTO IN ENOTNO PREKRILE TLA.

POKROVNE TRAJNICE ZA SONČNA RASTIŠČA

Ježica, *Acaena*, je vednozeleno blazinasto trajnica, ki se odlikuje po barvitih listih in zanimivih bodičastih plodovih. S svojimi poganjki hitro prekrije površino. Ježice lahko sadimo tudi med plošče ali tlakovce.

Najlepše uspevajo na sončnih ali polsenčnih rastiščih v odcednih tleh. Na plazečih se steblih so nanizani drobni listi, ki po obliki spominjajo na liste šipkov, le da so mnogo manjši in sestavljajo gost preplet. Listi so lahko svetlo zeleni, modrozeleni, bronasti ali purpurni. Odpadejo samo v najhladnejših zimah. Cvetovi so drobni, brez posebne okrasne vrednosti. Zanimivi pa so bodičasti plodovi, ki se razvijajo iz njih. V

vrtovih sta razširjeni predvsem dve vrsti s sortami. *Acaena buchananii*, buchananova ježica, je gosto raščava trajnica s sivozelenimi listi, ki sestavljajo gosto pritlehno, blazinasto preprogo. Zraste do 5 cm. Poleti se razvijejo kroglasta zelena glavičasta socvetja, iz njih pa bodičasti zelenorumeni plodovi. *Acaena microphylla*, drobnolistna ježica, je najmanjša vrsta ježice, ki pa ima največje plodove. Je pritlehna, blazinasto rasti. Poganjki se močno razraščajo, deloma pod zemljo, deloma nad njo in tvorijo gost preplet. Glede tal ni zahtevna. Zraste do 5 cm v višino in do 25 cm v širino. Zelo znana je sorta '*Kupferteppich*', ki se odlikuje po listih bakrene barve.

Za lepo in gosto razrast je priporočljivo, da jih enkrat letno, lahko spomladi, močno porežemo. Kmalu bodo odgnali novi poganjki in se lepo razrasli.

Tudi **kotula** je vednozeleno blazinasto trajnica. Ima zanimive poganjke z drobnimi lističi, ki se skoraj ne dvignejo v višino, temveč so popolnoma zraščeni s tlemi. Po njih lahko celo hodimo, pa ne bomo naredili večje škode. Poleti se nad blazino iz listov dvignejo kratka stebelca, na koncu katerih se odpirajo drobna gumbasto oblikovana socvetja. Zaradi pritlehne rasti jih sadimo tudi v razpoke med tlakovce, na suhozide,

lepe so na grobovih. Poznamo več različnih sort in vrst, ki se razlikujejo predvsem po barvi listov. *Cotula squallida* ima svetlo zelene liste, sorta *Cotula 'Patt's Black'* ima zanimive temno rjave liste, sorta *Cotula 'Blatt's Back'* pa mešanico rjavih in sivozelenih listov, ki je še prav posebno zanimiva. Spomladi jih po potrebi razredčimo ter na nekaj let razdelimo, drugega dela pa z njimi skoraj nimamo. Sadimo jih na sončna rastišča, v odcedna tla.

Materina dušica ali timijan je aromatična trajnica, ki jo poznamo predvsem kot dišavnico. Vedno večkrat pa jo uporabljamo v okrasne namene, saj se odlikuje po raznolikih in prijetno dišečih listih, lepih cvetovih ter večnamenski uporabnosti.

Materina dušica najlepše uspeva na sončnih rastiščih, v revnih, suhih ali vlažnih in odcednih tleh. Je vednozeleno trajnica z drobnimi listi. Večina vrst je poleg rasti. So trpežne trajnice, ki prenesejo sušne razmere. Sadimo jih lahko tudi v pesek in med kamne, kjer je le malo zemlje in hrane. Lepo bodo uspevale med ploščami in tlakovci na vrtnih poteh. Kot nadomestek trate na suhih, sončnih rastiščih lahko posadimo več vrst. *Thymus praecox*, rana materina dušica, je pritlehno rastoča vrsta, saj se dvigne le do 5 cm v višino. Listi so majhni po-

dolgovati, temno zeleni in prijetno dišeči. Nanizani so vzdolž polegih stebel. Cvetovi so majhni in dvoustni. Pri sortah so različnih barv – beli, rožnati, škrlatni, lila. *Thymus pseudolanuginosus* raste v gostih blazinah. Drobni listi so modrozeleni in dlakavi, kar jim daje srebrnkast nadih. Poleti cvetijo dvoustni rožnato-vijoličasti cvetovi, ki se razvijajo v listnih zalistjih. Posamezen poganjek lahko seže tudi do 30 cm v širino. Za lepšo in bolj strnjeno rast je priporočljivo, da jih spomladi skoraj do tal porežemo. Poleg opisanih trajnic lahko na sončne lege sadimo tudi druge, kot so različne homulice ali sedumi, petoprstnik *Potentilla neumanniana*, in nekatere vrste nizko rastočih okrasnih trav, kot so ovčja bilnica *Festuca glauca*.

POKROVNE TRAJNICE ZA SENČNA RASTIŠČA

Plazeči skrečnik *Ajuga reptans* je izvrsten pokrivalac tal, saj je njegova rast gosta in hitra. Je nezahtevna vednozeleno trajnica z lepimi listi najrazličnejših barv. Najlepše uspeva v nekoliko vlažnih tleh in v delni senci. Je ena izmed boljših pokrovnih trajnic, saj se hitro razrašča in ima zanimive liste. Tudi glede rastišča in vrste tal ni preveč izbirčen, saj raste v vseh vrstah tal. Lepo bo uspeval tako na soncu kakor v globoki senci. V suhih tleh se bo razraščal malo počasneje. Uspeval bo tudi v mokrih. Vednozeleni listi gosto prekrivajo podlago. Poleti odžene dolge nadzemne izrastke, s katerimi se širi. Če se začne z novimi poganjki pretirano razraščati, jih porežemo in

omejimo. Spomladi nad listi zrastejo stebela s vretenasto nameščenimi dvoustnimi cvetovi. Ti so ponavadi modri, lahko pa tudi beli in rožnati. Obletavajo jih čebele. Cveti od aprila do junija. Zraste do 15 cm v višino in do 40 cm v širino.

Gojimo ga predvsem zaradi lepih listov, ki se med sortami močno razlikujejo. Pozimi se lepo obarvajo. Osnovna vrsta ima zelene liste. Sorta '*Atropurpurea*' ima temno rdeče bleščče se liste in je zelo razširjena. Poznamo tudi sorte '*Burgundy Glow*' s sivozelenimi listi z rožnatim nadihom, '*Chameleon*' z bronastimi listi, '*Jungle Beauty*' z večjimi cvetovi in večjimi rdeče-zelenimi listi, ki postanejo pozimi bronasti, in mnoge druge. Kljub vedno novim sortam je priporočljivo, da se držimo tistih, ki so že preizkušene. Nekatere novejšerade cvetijo. Drugim se po nekaj sezonah barve listov spremenijo nazaj v osnovno, zeleno. Plazeči skrečnik bo najboljši pod listopadnimi drevesi in grmovnicami.

Lipice, *Epimedium*, so nadvse hvaležne pokrovne rastline za senčne in polsenčne lege. Najlepše uspevajo v vlažnih, rahlih, odcednih humoznih tleh. Sprva se razraščajo nekoliko počasneje, pozneje, ko se dobro ukoreninijo, pa naredijo izjemno gost preplet in brez večje oskrbe dolgo rastejo na istem mestu. Listi so drobni, jajčaste do srčaste oblike. Ponavadi so zeleni, nemalokrat pa imajo rdečkaste nadih. Zlasti je to izrazito pri mladih listih in jeseni, ko se pri nekaterih sortah rahlo obarvajo. Nekatere vrste so vednozeleno. Pri vednozelenih vrstah je priporočljivo, da jih spomladi,

preden se začnejo razvijati novi poganjki, porežemo. S tem opravilom počakamo le toliko, da mine nevarnost prenizkih pomladanskih nočnih temperatur, da mladi poganjki ne bi bili preveč izpostavljeni mrazu. Cvetovi, ki se odpirajo aprila do junija, so čašaste oblike z značilno kratko ali dolgo ostrogo. So drobni in cvetijo v različnih barvah. Lahko so beli, rumeni, rdečkasti, lila, vijoličasti. Nemalokrat so dvobarvni. Barve cvetov niso izrazite, razen rumenih. Zrastejo do 30 cm v višino in 30 cm v širino.

Zimzelen, *Vinca*, je nenadomestljiva vednozeleno trajnica za prekrivanje tal na

1. TIMIJAN ALI MATERINO DUŠICO LAHKO SADIMO NA SUHA SONČNA RASTIŠČA, KJER BO V KRATKEM POPOLNOMA PREKRIL TLA. PRIPOROČLJIVO JE, DA GA SPOMLADI NEKOLIKO POREŽEMO IN PO POTREBI RAZREDČIMO.

2. ZIMZELEN JE NENADOMESTLJIVA VEDNOZELENA TRAJNICA ZA PREKRIVANJE TAL NA SENČNIH RASTIŠČIH. GLEDE ZEMLJE NI ZAHTEVEN, SAJ RASTE V VSEH VRSTAH TAL, ČE LE NISO PREVEČ SUHA. SADIMO GA POD DREVEŠA IN GRMOVNICE.

3. MATERINA DUŠICA ALI TIMIJAN JE AROMATIČNA TRAJNICA, KI JO POZNAME PREDVSEM KOT DIŠAVNICO. VEDNO VEČKRAT PA JO UPORABLJAMO V OKRASNE NAMENE. SADIMO JO LAHKO TUDI V PESEK IN MED KAMNE, KJER JE LE MALO ZEMLJE IN HRANE.

4. JEŽICA JE VEDNOZELENA BLAZINASTA TRAJNICA, KI SE ODLIKUJE PO BARVITIH LISTIH IN ZANIMIVIH BODIČASTIH PLODOVIH. HITRO POKRIJE POVRŠINO IN S SVOJIMI POGANJKI TVORI GOST PREPLET. SORTA 'KUPFERTEPICH' IMA RDEČKASTE LISTE.

POKROVNE TRAJNICE

5. PLAZEČI SKREČNIK JE NEZAHTEVNA VEDNOZELENA TRAJNICA Z LEPIMI LISTI, NAJRAZLIČNEJŠIH BARV. SORTA 'BURGUNDY GLOW' SE ODLIKUJE PO SIVOZELENIH LISTIH Z ROŽNATIM NADIHOM. NA FOTOGRAFIJI RASTE POD JAVORJEM.

6. KOTULA JE VEDNOZELENA BLAZINASTA TRAJNICA. IMA ZANIMIVE POGANJKE Z DROBNIMI LISTIČI, KI SE SKORAJ NE DVIGNEJO VVIŠINO, TEMVEČ SO POPOLNOMA ZRAŠČENI S TLEMI. PO NJEJ LAHKO CELO HODIMO. SORTA C. 'PATT'S BLACK' IMA ZANIMIVE TEMNO RJAVE LISTE.

7. LIPICE SO NADVSE HVALEŽNE POKROVNE RASTLINE ZA SENČNE IN POLSENČNE LEGE. POGANJKI SE RAZRASTEJO V IZJEMNO GOST PREPLET. BREZ VEČJE OSKRBE DOLGO RASTEJO NA ISTEM MESTU. SADIMO JIH POD DREVESA IN GRMOVNICE.

8. PLAZEČI SKREČNIK NAJLEPŠE USPEVA V NEKOLIKO VLAŽNIH TLEH IN V DELNI SENCI. JE ENA IZMED BOLJŠIH POKROVNIH TRAJNIC, SAJ SE HITRO RAZRAŠČA IN IMA ZANIMIVE LISTE. LEPO BO USPEVAL TAKO NA SONCU KAKOR V GLOBOKI SENCI.

senčnih rastiščih. Najlepše uspeva v rahli senci, raste tudi na soncu in v senci, vendar tam manj cveti. Glede zemlje ni zahteven, saj mu ustrezajo vse vrste tal, če le niso preveč suha. Cveti spomladi, ponavadi modro, lahko tudi belo ali vijoličasto. Ko ga posadimo, se hitro razširi in v kratkem času prekrije tla. Za lepšo rast je priporočljivo, da spomladi, preden poženejo novi poganjki in preden zacvetijo, nekoliko porežemo dolge poganjke iz prejšnjega leta. Tako dosežemo lepšo in bolj strnjeno rast. Pri zastiranju tal z mletim lubjem ali drugo zastirko bodimo previdni, da ne prekrivamo preveč blizu posameznih rastlin. V vrtovih gojimo le tri vrste.

Vinca balcanica, balkanski zimzelen, je manj poznana vrsta. Odlikuje se po vednozelenih listih, ki so olivno zelene barve, in po velikih, vijoličasto modrih cvetovih, ki se odpirajo vso pomlad. Je nekoliko manjši od velikega zimzelena. Poganjek zraste do 30 cm v dolžino. *Vinca major*, veliki zimzelen, je zelo raščava, včasih celo nekoliko nadležna vrsta, ki jo uporabljamo predvsem za prekrivanje večjih površin. *Vinca minor*, mali zimzelen, je v vrtovih najbolj razširjena vrsta. S svojimi tankimi dolgimi poganjki, ki nosijo jajčaste, bleščeče zelene drobne liste, odlično prekriva tla. Cvetovi so zgodnji, vijoličasto modri. Zraste do 10 cm v višino in do 30 cm v širino. Poznamo tudi sorte z belimi in škrlatnimi cvetovi ter s pisanimi listi.

Zimzelene sadimo pod drevesa in grmovnice, kjer bodo lepo prekrili tla.

**BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
BERNARDA STRGAR SATLER**